

MINDENKI VÁROSA Tengernyi irodalom

Mocsár Gábor drámájának ősbemutatója Szegeden

Az emberek sokáig hordják magukkal előítéleteiket. A legtöbb példaként még mindig úgy gondolják, hogy a mai magyar dráma teljesítményei elmaradnak az élenkább líra és a magvasabb próza eredményeitől. Valaha tényleg a dráma volt a sereghajtó. De ez már rég nem így. Az elmúlt századokban a színház műfajok felzárkóztak — méghozzá nem is észrevétlenül — s a dráma méltó társává vált az irodalom többi ágának. A mai magyar dráma felnőtt. Nem az az ápolásra-dédelgetésre szoruló beteges színi legkisebb fiú többé, aki akár tíz évvel ezelőtt is volt.

A szegedi színház új drámáit avató szombati premijére, Mocsár Gábor *Mindenki városa* című drámájának ősbemutatója is ezt a helyzetet dokumentálta. Ha a darabot elemezzük, nincs szükség semmiféle segítő elfogultságra, elnézésre, különféle érvek keresésére a mentegetőzéshez. Ilyen értelemben nem kell figyelembe vennünk, hogy az író első darabjáról van szó, s hogy végtére is szegedi. Mocsár a megújult mai dráma színvonalán szól hozzánk, az igazi irodalom színvonalán. Kizárólag teljesítményének értéke számít, s nem a darab születésének körülményei. Nem a szándékoknak, hanem az eredményeknek kell örülnünk. Nem annak, hogy szegedi író drámát írt, hanem annak, hogy jól írt. Nem annak, hogy a sikeres és népszerű író vállalta az új műfaj kockázatát, hanem annak, hogy *ragyogó fejessel* ugrott az ismeretlen vizekbe.

Igazi színházat láttunk tehát szombaton. Ha a vállalkozás sikerének okait kutatjuk, sidenkelőtt azt találjuk, hogy az író az új műfajjal való találkozás közben is *hű maradt tehetsége természetéhez*. Mocsár epikus alkut író. Azért tudott mégis jó drámát írni, azért határozott és biztos a vonalvezetése, azért nem remegett tollat vezető keze, mert nem elsősorban az új műfaj technikai-mesterségbeli problémáit izgatták, hanem írói anyagának kifejtése. A cselekmény szervezete vitathatatlanul epikus. Mégis szilárdan áll a színpadon. A modern színpad törekvései ugyanis fellazították a hagyományos dramaturgia törvényeit, meghozták annyira, hogy a „szabályos drámák” már szinte elviselhetetlenek. Ily módon a Mindenki városának epikai anyaga — bármilyen furcsa is — *közelebb áll a modern színpadhoz*, mint egy hagyományos „drámaibb” agyag.

De Mocsár nemcsak ebben maradt hű tehetsége természetéhez. Ha önmagához abban is hogy darabjában is azzal az *ironikus, gúnyolódó, szatirizáló* látásmóddal ábrázolja a világot, mint legtöbb regényében. A Mindenki városa műfaja szerint nem szatíra, de roppant erősek a darab szatirikus felhangjai. Ez azért fontos, mert darabjának tárgyához — az élet újramegértelmezése a felszabadulás után — ünnepélyesebb, megilletődöttebb előadási tónus inkább illenék. De itt már megint az a paradox dolog történik, hogy ennek a látásmódnak frissessége, elevevése, újszerűsége, ha tesszük, érdekessége *jobb megemeli a darabot*, még talán az ünnepélyesség értelmében is, mint egy megszokott hangvételi előadás. A Mindenki városa így módon semmilyen értelemben nem valamiféle újramegértelmezés Mocsár életművében, hanem folytatás, a kiteljesedés újabb állomása.

Az író hűséges tehetsége epikus természetéhez magától értetődően nem dramaturgiai szűkeséget jelent. A Mindenki városa nemcsak a gúny és öngúny hangjai következtében, hanem *frappáns dramaturgiai ötletei* miatt is friss és élénk. Kitérő mindjárt a kiindulás. A darab cselekménye egy vidéki város színházának színpadán játszódik. Színház a színházban: ki ne figyelne erre? A másik ilyen ellenállhatatlan

Jelenet az előadásból. Balról jobbra: Balogh Emese, Iványi József, Szendrő Iván, Jablonkay Mária és Király Levente

ötlet a három csugari paraszt figurájának szerepeltetése. Egyenesen Móricz Úri murijából — ismét egy újabb színház — lépnek ezek az emberek Mocsár színpadára. Ki ne figyelne rájuk? Ráadásul nem egyszerűen ötletekről van itt szó, hanem *tartalomról, mondanivalóról*, vagyis igazi írói teljesítményről.

Egyébként e három csugari szerepeltetésében éreztük az egyetlen megbicsaklást a drámában. Amikor a földreformról esik szó, az író teljességre törekedve meg akarja mutatni, mit jelent a változás a három csugarinak. Ez sok. Elég lenne csak utalni rá. E teljességre törekvés miatt ugyanis hirtelen megtörik a három figura hitelisége, meggyőző ereje.

Ettől függetlenül a Mindenki városának legfőbb értéke *történelmi és emberi hitelisége*. Azok között az irodalmi alkotások között, amelyek ezt az összekuszált kort ábrázolják, a hirtelenség talán ebben a darabban a legteljesebb.

A felszabadulásról szólva az írók eddig valahogyan mindig beleírták műveikbe a történelmi folyamat eredményeit. A felszabadulás pillanatába a megvalósult szocializmust. Mocsár mindenekelőtt a *korhűség* izgatta az élet újramegértelmezésének problematikáját. Darabjának eredetisége, újszerűsége elsősorban ebből következik. Abból a bizonyításra nem szoruló tényből, hogy a felszabadulás pillanata nem volt azonos a szocializmussal.

A drámát Vass Károly gondolatilag tisztázott, formailag sokszínű előadásban vitte színre. Nemcsak gúny, és humor, hanem tragédia is van Mocsár darabjában: ezek az ellentétes hatások egységes egészzé forrnak össze az előadásban. Kitérő az átmenetek, a fordulópontok, minden részlet precízen kidolgozott. E pontosság és tudatosság eredmé-

nye az előadás spontán lendülete. Ki érzi az atléták produkcióiban az izzasztó gyakorlást? A darab főhőse egy szovjet tiszt, akire felettesei azt amint kiderül, nagyon nehéz feladatot bízta, hogy segítse a városban a békés élet megindulását. A szerepet *Iványi József* játssza. Az alakítás kitűnő, s Iványi eddigi szegedi teljesítményéhez képest meglepetés, talán az egész idei évad legjobb színészi produkciója. Persze a szerep is jó, kitűnőek a hatáslehetőségei, a szovjet tiszt idegenes magyar kiejtése stb., de a színvonalas megvalósítás mindenképpen Iványi érdeme. A bemutatón nagyon sok tapsot kapott, együtt az írói munka és a színészi játék.

Az igazgató nélkül maradt színtársulat tagjai, akik vitákkal, ellentétekkel inkább nehezítik, mint segítik a szovjet tiszt munkáját, jellegzetes figurák a kornak. Természetesen nemcsak a színháznak, hanem az egész akkori életnek is. A táncoskomikus, aki Hamletet szeretné játszani, *Király Levente*, az intrikus, aki Tiborc vagy Bánk szerepére áhítozik, *Szendrő Iván*, az apa- és jellemszínész, aki legjobban igazgató szeretne lenni, *Lakky József*, a bonviván *Csizmadi László*; mindegyik figura jó alkalmat ad a gúnyos komédiázásra. *Balogh Emese* szubrett-üdvöskéje keményes harsánysága ellenére is kissé vértelen. *Mentes József* történelmitanára kitűnő karakter. Nagyon jó szerep a három csugari figurájára, s nagyon plasztikus *Zádori István*. *Gemesi Imre* és *Székelyhidi György* alakítása is. Kisebbszerepekben figyelemreméltó *Pagonyi Nándor*, *Szabó István* és *Tornyai Magda*.

A jelmezeket és a hangulatos díszleteket *Gombár Judit* tervezte.

Ökrös László

Itt a tavasz?

A meteorológusok szerint még mindig nem biztos, hogy véglegesen megérkezett a tavasz. A sarkvidék felől ugyanis újabb hideg légtömegek érkeztek hétfőn kora reggel a Brit-szigetek térségébe, minusz 1–2 fokra hűtve Glasgow és Belfast hőmérsékletét. Ez a hideg levegő — bár előreláthatólag kedden már hazánkat is el-

éri — lehűlést itt aligha okoz majd, inkább csak átfutó esőkkel és felhőátvonulásokkal, egy-két helyen esetleg zivatarral jár.

A további előrejelzés szerint péntekig a legalacsonyabb hajnali hőmérsékletek 1–6, a legmagasabb nappali hőmérsékletek 11–16 fok között várhatók.

Tanácskozás az úttörő-színjátszásról

A Magyar Úttörők Szövetsége Országos Elnöksége, a pécsi Szabó István Úttörőház és a Csongrád megyei úttörő-elnökség rendezésében módszertani tanácskozás kezdődött tegnap, délelőtt a szegedi Úttörőházban az *úttörő-színjátszás szakkörök* munkájáról.

Jóó Ferenc, a KISZ Csongrád megyei bizottsága titkárának megnyitó szavai után

Kóczián Erzsébet, a pécsi Úttörőház igazgatója mondott bevezetőt, majd megkezdődtek a bemutatók.

A ma, kedden véget érő tapasztalatcserén az ország mintegy 60 színjátszó szakkör-vezetője vesz részt, és tekint meg a pécsi és szegedi Úttörőház, valamint a szegedi Madách Imre és a szentesi Kossuth Lajos úttörőcsapatok együttesének bemutatóját.

Az irodalmi estre úgy készült, hogy lelkes beszámolókat fogok írni. Minden okom megvolt erre. A műsor, mint egy osztályon felüli étterem menükártyája, elsőrendű dolgokat ígért. Két országoshírű író, több fővárosi művészt és kitűnő helybeli színészeket. A műsor a *Tavaszi Magyarországon* címet viselte. Remélni lehetett tehát, hogy a felszabadulás utáni irodalom java terméséből hallhatunk majd válogatást.

Aztán elkezdődött a műsor a Bartók Béla Művelődési Ház dísztermében és nem volt okom csalódní. *Hegedűs Andrásnak*, a tanárképző főiskola főigazgatójának irodalmi színvonalú bevezetője után egymás után szóltak meg legnépszerűbb és legtekintélyesebb íróink, *Benjámin László*, *Darvas József*, *Kassák Lajos*, *Illyés Gyula*, *Illés Béla*, *Erdélyi József*, *Vass István*, *Váci Mihály*, *Németh László*, *Veres Péter*, *Mocsár Gábor* és *Garai Gábor* művei.

Élvezettel hallgattam a műveket és az előadókat. *Bodor Tibor* erőteljes tolmácsolását, *Stefánik Irén* drámai hatású szavalását, *Gordon Zsuzsa* jól értelmező felolvasását, *Balogh Emese* daltalamos versmondását, *Bitskey*

Károly mélyen átélt és Kovács János színes előadását. Eljött a két fővárosi íróvendég, *Benjámin László* és *Sántha Ferenc* is, s ahogy a meghívó ígérte, a közönség elé léptek. Sántha egyik novelláját olvasta fel, Benjámin két versét mondta el.

Semmi hiba, szervezési-technikai melléfogás nem zavarta a Vass Károly rendezte irodalmi estét. Csak amikor már negyed tíz is elmúlt, s a közönség egy része, mint a rossz meccsen, hazafelé indult, és a műsor vége még mindig nem látszott, jöttem rá, arra, hogy akkorra benem is, mint gondolom, a tanárokból, diákokból álló közönség nagyobb felében, jókora adag türelmetlenség gyűlt össze. Egész egyszerűen nem szabad ilyen tengernyi terjedelmű irodalmi estét rendezni. Nincs, sem lehet olyan összeállítási szempont, amely ezt indokolná. Mint ilyen alkalmakkor legtöbbszőr, most is, jobbra közismert művek hangzottak el, s hatalmas mennyiségük miatt élvezhetetlenné váltak. Az ideális ideje az efféle vállalkozásoknak legfeljebb másfél óra. Aztán már nyugtalanul válik a közönség, nem figyel, szép szavak hiába hangzanak el.

Ö. L.

NEVETŐ HÉTVÉGE

Hét végén a szórakoztató műsorok kaptak zöld utat a képernyőn: kibérelték az esti órákat. Belőlük két portrét és a most induló sorozatokat idézzük vissza.

GUGYERÁK ÉS BRIGITE. A két művésznév persze csak önkényesen rokonítható köztársaságokhoz. Gugyerák Antonius vértjét Bardot „az ismeretlen” jelzót kapta — s egyik sem az igazi. Bárdi György „kulturális fellépéséhez” *Pajzán-kás* jóestik helyett *Shakespeare* Antonius-monológjával köszöntött be: temetni jött Caesart, nem dicsérni. Holott nem Caesart akarta temetni: Gugyerákat. Csak-hogy ez az elnépszerűsödött fintorgó-én, sombogyóba harapott bamba ábrázatából kifolyólag olyan konokul követi, kvázi lerázhatatlanul, hogy szinte reménytelen messzeségre kerül Bárdi György Bárdi Györgytől. A képletes tudathasadás nem eredeti receptje a humornak, de ahogy ez a kitűnő művész megint feltalálja — eredetien hat. Gugyerák háztáji zsargonja már visszavonhatatlanul bevonult a magyar humorba. Menekülni előle? Maga Bárdi sem gondolhatja komolyan.

Kár, hogy Brigitte viszont komolyan gondolta: az ismertlen Bardot — az éneklő Bardot. Ehhez tudniillik egyetlen apróság hiányzik, a hangja — ami adott esetben pótolhatatlan. Az ismeretlen B. B. tehát — nem is olyan ismeretlen...

SOROZATOK. Három is indul: egy rajz-, egy ifjúsági- és egy dokumentumokra épített tévéfilmsorozat. Kettő import, az utóbbi hazai. Frédi és Béné családjának kőkorszaki idillje, „békés egymás mellett élése” közkívánatra idézi újból a Flinstone famíliát, s a *Pál utcai fiúk*ből megismert kitűnő angol gyerekszínész-iskola a népszerű *Tom Sawyer kalandjait* játssza el. Mindkét sorozat bizonyára kedvelt műsora lesz a nézőknek, miként megkülönböztetett érdeklődésre számíthat a *0416-os szökevény* is. *Gimes György* már az *Aranykorszak lovagjaival* és *A 101. szénátórral* felhívta a figyelmet a napi politikai eseményekben rejlő halászálehetőségekre — amit maga az amerikai politikai gyilkosságok analízisével használ ki, rendkívül ügyesen, tehetségesen. A 0416-os szökevény Martin Luther Kingnek, az erőszakmentesség apostolának erőszakos haláláért, a gyilkosság homályos körülményei-

Elméleti konferencia a KISZ KB iskoláján

A magyar néphadsereg, a BM határőrség, a BM karhatalom KISZ-szervezeteinek küldöttei és az ideiglenesen hazánkban állomásozó szovjet csapatok Komszomolszervezetei küldötteinek részvételével — a lenini centenáriumra való felkészüléssel összhangban — elméleti konferenciát tartottak a KISZ KB központi iskoláján Lenin a szocialista hazafiságról és a proletár internacionalizmusról címmel.

Az elméleti konferencián megnyitó beszédet mondott Molnár György, a KISZ KB titkára, valamint Kovács Pál vezérőrnagy, a honvédelmi miniszter helyettese. (MTI)

Képernyő

re, máig megválaszolatlan ellentmondásaira kérdez rá. A vasárnapi bevezető rész csupán tömörítésekben, filmszettekkel, fotókkal exponálta a sorozat főbb gondolatát. Felkeltette az érdeklődést!

Nikolényi István

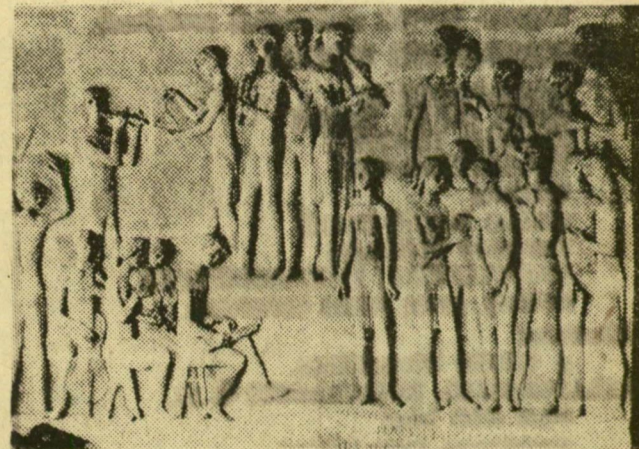
Szakszervezeti küldöttségünk a Szovjetunióban

Gáspár Sándornak, a SZOT főtitkárának vezetésével hétfőn, a Szovjet Szakszervezetek Központi Tanácsának meghívására szakszervezeti küldöttség utazott a Szovjetunióba. A delegáció részt vesz a Lenin-centenárium uljanovszki és moszkvai ünnepségein.

A küldöttséget a Fehérvári repülőtérén a SZOT titkárságának tagjai búcsúztatták. Jelen volt T. J. Tyitov, a Szovjetunió budapesti nagykövete is.

Szeged szobrai

Éneklő ifjúság

(217.) A Csongrád megyei tanács Rákóczi téri székházának előcsarnokát díszíti az Éneklő ifjúság című dombormű. Készítője: Kiss István.

KEDD,
1970. ÁPRILIS 14.

DELMAGYARORSZÁG 5